

פרשת
אחרי
קדושים
תשפ"ה

גדליז המאיר

בה"י
שנה ד'
גליון
קפ"א

פנינים יקרים, רעיונות מכריקים, סיפורים נפלאים,
מתוך שיעורי הרב הגאון המשפיע,
פה מפיק מרגליות
רבי מאיר צוויבל שליט"א
מחבר ספרי נר המאיר

פניני המאיר

'אחרי מות שני בני אהרן בקרבנות לפני
ה' וימותו' (ויקרא טז א).

המפרשים הקשו, דבפסוק מפורש
שנבד ואביהוא מתו משום שקרבו
לפני ה', אולם במסכת עירובין אמרו
שנבד ואביהוא מתו משום שלא נשאו
נשים, ולכאורה הם סותרים זה את זה.
ונראה לתרץ בהקדם מה דאיתא
בכתובות (ה): 'דרש בר קפרא, גדולים
מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים
וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ
כתיב (ישעיה מח יג) 'אף ידי יסדה ארץ
וימיני טפחה שמים', ואילו במעשה
ידיהם של צדיקים כתיב (שמות טו יז)
'מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו
ידך'. ובזה יש ליישב קושיא אחרת
מה שהקשו המפרשים מדוע לא ברא
הקב"ה את כל בני האדם בעצמו כמו
שברא אדם הראשון, ומדוע התקין
את סדר יצירת האדם שיבוא על ידי
מעשי האדם. ולפי דברי הגמרא הללו
יש לומר שעשה הקב"ה כן משום
שרצה, שיהיו האנשים במדרגת 'מעשי
צדיקים', שהם גדולים ממעשי שמים
וארץ.

והנה, נבד ואביהוא לא נשאו נשים,
ומוכח מזה שהם סוברים שמעשי
שמים גדולים יותר ממעשי צדיקים,
כיון שאינם משתדלים בפריה ורביה.
והנה בדברי יואל פרשת תזריע מבאר
שכוונת נבד ואביהוא בהקריבם אש
זרה היתה משום שמצוה להביא מן
ההדיוט, וגדולים מעשי צדיקים,
עיי"ש, וזה סותר לסברתם הנ"ל. ולפי
זה אתי שפיר ומיושב היטב קושיית
המפרשים, דבתחילה כאשר לא נשאו
נשים לא נענשו נבד ואביהוא, משום
שהיו יכולים לומר שהם סוברים
גדולים מעשי שמים יותר ממעשי
צדיקים, אכן כאשר הקריבו אש זרה
לפני ה' הוכיחו בזה להיפך, שמעשי
צדיקים גדולים יותר, ומעשיהם

מאמר המאיר

מכח קדושת שבת ויום הכיפורים נמשך רפואה לבני ישראל

טעם שאין חוששין לספיקא דיומא ביום הכיפורים

ונראה ליישב כל זה בהקדם פרפרת נפלאה
מספר מאיר עיני חכמים (סימן נג) שכתב
לבאר דברי הירושלמי שהקשו מדוע אין

עושים שני ימים
טובים של יום
הכיפורים כמו
בשאר המועדים
ותירצו דלא עשו
כן משום ספק
פיקוח נפש,
דסכנת נפשות
להתענות שני
ימים. עיי"ש. והנה
לכאורה קשה,
בשלמא לענין
אכילה הוי פיקוח
נפש, אך מדוע לא
החמירו על כל
פנים לענין עשיית
מלאכה, לנהוג
איסור בשני ימים
מחמת ספיקא
דיומא, דזהו לאו
פיקוח נפש. וכתב
לתרץ באופן

נחמד, דהנה המפרשים כתבו, דבאמת גם
עיניו של יום אחד הוי ספק פיקוח נפש,
ואם כן מדוע אנו מכניסים את עצמינו
לסכנה?, אלא דכיון שרצון הבורא וציווי
התורה הקדושה היתה להתענות, ממילא

ככתוב בתורת משה עבדך

בפרשתן (ויקרא יט ב) 'קדושים תהיו כי קדוש
אני ה' אלקיכם, איש אמו ואביו תיראו ואת
שבתותי תשמרו, וגו' ודקדקו המפרשים
ב ס מ י כ ו ת
המקראות, ואענה
גם אני חלקי
בעז"ה.

וי"ל בהקדם
לפרש הפסוק
בפרשתן (ויקרא טז
ז): 'כי ביום הזה
יכפר עליכם וגו',
ובמשנה (יומא פ"ג
מ"ה) מוזכר פסוק
זה בנוסח הווידוי
של הכהן גדול
ביום הכיפורים
וז"ל: 'בא לו
אצל פרו וכו'
אנא ה' כפר נא
לעונות ולפשעים
ולחטאים שעויתי
ו ש פ ש ע ת י
ושחטאתי לפניך
אני וביתי, ככתוב

בתורת משה עבדך, כי ביום הזה יכפר
עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני
ה' תטהרו'. והקשו במפרשים, מדוע נקט
הלשון 'ככתוב בתורת משה עבדך', ולא
אמר הלשון הרגיל, 'ככתוב בתורתך'.

החפץ להתקדש זוכה לשמירה עליונה ממכשולות

המרדכי במסכת עירובין (סימן תקכח) מביא על
הרשב"ם שדרכו היה תמיד לילך בשפלות עינים לקיים
'עוצם עיניו מראות ברעה', ופעם אחת רצה לעלות
לעגלה שהיו סוס ופרד מנהיגים אותו, ומשום שפלות
עיניו לא הבחין בכך, ונעשה לו נס ונזדמן לו שם אחיו
רבינו תם, והוא אמר לו: 'אל תהי צדיק הרבה, שא
מרום עיניך וראה סוס ופרד לקראתך', וניצל מאיסור
כלאי בהמה. עיי"ש.

נמצינו למדים שהאדם הרוצה להתנהג בקדושה
הקב"ה שומרו ומצילו שלא יבוא לידי חטא, ובה
אפשר לפרש הטעם שנסמכה מצות כלאים לפרשת
קדושים תהיו, דהנה הכתוב אומר (ויקרא יט יט) 'ובגד
כלאים שעטנז לא יעלה עליך', ודקדקו חז"ל (ביבמות ד')
מדוע נאמר 'לא יעלה', ולפי האמור יש לומר שהכתוב
רמז בזה, שמי שהוא חפץ להתקדש לאלוקיו, אזי לא
דיו שלא יעבור עבירה בזדון ח"ו, אלא אפילו מעצמו
בלא מתכוון 'לא יעלה' עליו בגד שעטנז, כי הקב"ה
ישמרהו שלא יבוא לידי עבירה ועון.

מאמר המאיר

פניי המאיר

סותרים זה את זה, על כן נענשו ממה נפשך, דאם מעשי שמים גדולים יותר מדוע הקריבו אש זרה, ואם מעשי צדיקים גדולים מדוע לא נשאו נשים, ונמצא הכל עולה לטעם אחד. ודו"ק.

*

בזאת יבוא אהרן אל הקודש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה וגו' ומאת בני ישראל יקח שני שעירי עזים וגו' (ויקרא טז ג-ה).

במדרש (ויקרא כא יא): 'בפר בן בקר זה אברהם, על שום 'ואל הבקר רץ אברהם' (בראשית יח ז), ואיל לעולה זה יצחק, על שום 'והנה איל אחר נאחז בסבך' (שם כב ג), עז, בזכותו של יעקב, דכתיב (שם כו ט) 'וקח לי משם שני גדיי עזים טובים'.

ונקדים לפרש הגמרא בברכות (טז:) 'אין קורין אבות אלא לשלשה' על פי שכתב החיד"א בספר ראש דוד (פרשת נח), ותו"ד. דכתיב באיוב (מא ג) 'מי הקדימני ואשלם', וידועים דברי חז"ל בזה (ויקרא כו ב): 'מי הקדימני ואשלם, מי קילס לפני עד שלא נתתי לו נשמה, מי מלל לשמי עד שלא נתתי לו בן זכר, מי עשה לי מעקה עד שלא נתתי לו בית וכו', והיינו שכל מצוה שאדם עושה הוא רק מכח מה שהקדים הקב"ה לתת לו. אכן כתבו בספה"ק שישנם כמה דברים שבהם לא שייך לומר מי הקדימני, כגון מי שהוא ירא שמים, שעל זה אמרו 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים', וכמו כן הזריות במעשי המצוות נמי לא שייך בו מי הקדימני, שהרי היה יכול לעשות המעקה והמזוזה ושאר המצוות בקרירות, לצאת ידי חובתו, ואסמכוהו דורשי רשימות: 'זריזין מקדימין' למצוות, והיינו שהזריזין למצוות זוכים כביכול שהם מקדימים את הקב"ה, ועוד בה שלישיה מחשבות טובות של תורה ומצוות ודביקות בו יתברך, וכאשר האריך בזה בספר קול יעקב (כ"ג ע"א). עוד כתבו בספרים, דהא דאמרו חז"ל בסנהדרין (קד.) 'אבא לא מזכי ברא' היינו מן הסתם, אבל מי שזוכה למעלות הללו דלא שייך בהו טענת 'מי הקדימני ואשלם' שפיר יש בידו לזכות את בנו.

והנה על נח דרשו חז"ל שהיה זריז, כדאיתא במדרש (בר"ל ל ז): 'איש, כל מקום שנאמר איש צדיק ומומחה, שכל מאה ועשרים שנה היה נח נוטע ארזים וקוצצן', ובמדרש רבה

שבת ויום הכיפורים ממשיכים רפואה לחולי ישראל

נמצא לפי האמור, שיום השבת קודש מורה ומוכיח שחולה שיש בו סכנה לא שכיח, שהרי אם לא כן היה מותר לעשות מלאכה בשבת משום 'הואיל', כמו שתירצו התוספות. וכמו כן יום הכיפורים נמי מורה על דבר זה, מכיון שלא קבעו בו יום טוב שני של גלויות, כאמור. ואפשר דמשום הכי נקרא 'יום הקדוש', מלשון 'הייליג', כי בזכותו נמשך רפואה לחולים.

שיטת רבי מאיר שאפילו מיעוטא של חולים שיש בהם סכנה לא שכיח

והנה בתוספות הנ"ל כתבו: 'כיון דלא שכיח כלל לא אמרין הואיל', ויש לדקדק מדוע נקטו הלשון 'לא שכיח כלל', ולא כתבו סתם דחולה שיש בו סכנה לא שכיח, וכבר עמדו על זה המפרשים. אכן לפי דברינו נראה לתרץ דהתוספות הוצרכו לכתוב כן אליבא דרבי מאיר החושש למיעוטא, דלדידיה אפילו אם היו מצויים רק מיעוט של חולים

נעשה לדרך הטבע ושוב לא הוי סכנה להתענות יום אחד. והנה ידוע המחלוקת במסכת פסחים (מו:) אי אמרין הואיל אי מיקלעי אורחים חזי ליה או לא, והקשו התוספות התם למ"ד אמרין הואיל, אם כן בטלה כל מלאכת שבת, דאפשר לעשות כל מלאכה הואיל וחזי לחולה שיש בו סכנה. ותירצו דחולה שיש בו סכנה לא שכיח ולא אמרין הואיל על זה.

ולפי זה מיושב היטב הקושיא הנ"ל, דהנה אם תאמר שאסור לעשות מלאכה למחרת יום הכיפורים משום ספיקא דיומא, אם כן תנקוט בזה על כל פנים בדרך אפשר שאתמול לא היה יום הכיפורים, ואם כן נמצא שלא על יום זה היתה ציווי התורה להתענות וליכא בזה הסגולה של התורה להפוך את הדבר לדרך הטבע, ואם כן הוי כל הקהל בכלל ספקי פיקוח נפש כיון שהתענו יום שלם, וממילא שוב מותר לעשות עכשיו כל מלאכה הואיל וחזי לחולה שיש בו סכנה, שהרי עכשיו מצויים הללו טובא, ולכן מנא נפשך אי אפשר לאסור בעשיית מלאכה אחר יום הכיפורים. עכ"ד ודפח"ח.

הרמז בשעיר לעזאזל להחשיב את עסקי הנפש לכה"פ כעסקי הגוף

האבן עזרא בפרשתו כתב דבר חידה בביאור ענינו של השעיר לעזאזל, וזה לשונו (ויקרא טז ח): 'ואם יכולת להבין הסוד שהוא אחר מילת עזאזל תדע סודו וסוד שמו כי יש לו חברים במקרא, ואני אגלה לך קצת הסוד ברמז בהיותך בן שלושים ושלש תדענו'. ע"כ.

ונראה לבאר הענין בזה, בהקדם מה שכתב בספר **חלקת יעקב** (דרשות) לבאר מה דמצינו בשעירי יום הכיפורים ששניהם צריכים להיות שוים במראה בקומה ובדמים, ותו"ד שזה מרמז על דרכי העבודה של האדם בעולם הזה, כי השעיר לה' מרמז על חלק הרוחניות ועבודת ה' של האדם, והשעיר לעזאזל מרמז על חלק הגוף, ובא הדין להורות ששני החלקים צריכים להיות שוים זה לזה, דהיינו שיקדיש ויחשיב את צרכי הנשמה שלו לכל הפחות כמו שמחשיב את חלק הגוף, הן במראה, שישג בפנים צהובות לעבודת ה' כמו שמתענג בעסק הגוף, הן בקומה, היינו המדריגה שמשקיע בעבודתו, והן בדמים, שיוציא הוצאות לצרכי נשמתו לכל הפחות כמו שמוציא לצרכי גופו. עכתי"ד.

ומצינו סמך לענין זה במעשה של רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו במסכת שבת (אב), דבתחילה הקפידו בראותם אנשים שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, אבל לאחר שראו אותו זקן שקונה הדסים לכבוד שבת נחה דעתם, ולכאורה קשה, מה נשתנה עכשיו מלפני כן, וכי אנשים הפסיקו לחרוש ולזרוע?! אלא יש לומר דמאחר שראו שחביבין מצוות על ישראל, והם מהדרים בזה לכל הפחות כמו שהם מהדרים בחיי שעה, נחה דעתם ולא הקפידו יותר על החרישה והזריעה.

ובזה יש לפרש את דברי האבן עזרא, 'בהיותך בן שלושים ושלש תדענו', דהנה ב"ן בגימטריא 'שבת' לפי אותיות מנצפ"ך, ורמז בזה שכאשר תגיע למסכת שבת, דף שלשים ושלש, ששם מובא המעשה ברבי שמעון בר יוחאי ובנו, אז תשכיל ותבין את סודו של השעיר לעזאזל, שמורה שעניני הרוח צריכים לתפוס מקום לכל הפחות כמו עסקי הגוף, ודו"ק.

פני' המאיר

על מגילת אסתר אמרו: 'נח איש צדיק תמים היה', היה מתוכן להכיר בוראו, נמצא שהיו בו אלו המעלות שעליהם ליכא למימר מי הקדימני, וזהו שאמר הכתוב (בראשית ו ט): 'אלה תולדות נח - נח, פירוש, שבזכות מי נתקיימו תולדותיו של נח וניצולו מן המבול, בזכות נח, ובכדי שלא יקשה לך הא אין אבא מזכי ברא, לזה מפרש הכתוב ואומר: 'איש' - שהיה זריז במצוות, כדחזינן שהיה נוטע ארזים וקוצצן כל מאה ועשרים שנה, 'תמים' - שהיה מתוכן להכיר את בוראו במחשבות טהורות ובהתבוננות הלב, 'את האלוקים התהלך נח' - כדמיתרגם אונקלוס, 'בדחלתא דה' הליך נח', שהיה בו יראת שמים, וכיון שזכה לשלש מעלות הללו שעליהם ליכא למימר 'מי הקדימני' זכו בניו להנצל בשבילו. עכ"ה.

ובזה יש לפרש הגמרא בברכות, אין קורין אבות אלא לשלשה, כלומר, דאין קוראין ומתפללין להוושע בזכות האבות אלא למי שיש בו אחד משלשה דברים הללו, או זריז במצוות, או ירא שמים, או דבוק בתורה ובמחשבות טהורות. והיינו נמי דפירש רש"י התם בברכות דקאי על אברהם יצחק ויעקב, כי הם מרמזים על שלשה מידות הללו, אברהם שהיה זריז במצוות, כדכתיב 'ואל הבקר רץ אברהם', יצחק שהיה ירא שמים, כדכתיב ביה 'ופחד יצחק', ויעקב שהיה דבוק בתורה כדכתיב ביה 'ועקב איש תם יושב אוהלים'.

ובזה אתינן לבאר המדרש הנ"ל, דהנה הכהן גדול ביום הכיפורים רצה להזכיר זכות אבות ולבקש על ישראל בזכותם, אמנם לכאורה קשה, שהרי אבא אינו מזכי ברא, לזה הוא אומר: 'בזאת יבוא אהרן אל הקודש, בפר בן בקר זה אברהם' שהיה זריז במצוות, 'על שום' 'ואל הבקר רץ אברהם' (בראשית יז ז), ואיל לעולה זה יצחק' שהיה ירא שמים עד שהיה ראוי לעלות ככליל עולות, 'על שום' 'הנה איל אחר נאחז בסכך' (שם כב ז), 'עז, בזכותו של יעקב' שהיה דבוק בתורה, 'דכתיב (שם כד ט) 'וקח לי משם שני גדיי עזים טובים' שאת זאת עשה בחכמת תורתו. וכיון שיש בהם שלש מידות הללו שאין אומרים עליהם מי הקדימני שפיר יכולים אנו לזכות בזכותם, לפיכך 'בזאת יבוא אהרן אל הקודש'.

מאמר המאיר

את יום הכיפורים כשבת לתשלומין, דהיינו שיום הכיפורים הוא כשבת לגבי הדין שלימות, דהיינו ששניהם מורים שחולה שיש בו סכנה לא שכיח כלל ובני ישראל צריכים להיות בריאים ושלמים בכל אבריהם בגוף ובנפש.

ויש להמליץ הענין זה בריש פרשתו, דכתיב 'קדושים תהיו' וסמך ליה 'ואת שבתותי תשמורו', קדושים היינו מלשון 'הייליג', מלשון רפואה, כנ"ל, והיינו דהתורה הקדושה מבשרת לבני ישראל: 'קדושים תהיו', שתהיו בריאים בלא חולי, וזה מוכרח מצד הציווי של 'ואת שבתותי תשמורו', דהיינו שתי שבתות, שבת קודש, ויום הכיפורים שגם הוא נקרא שבת, דשניהם מוכיחים שחולה שיש בו סכנה אינו שכיח כלל.

שם 'משה' מרמז על הרפואה הנמשכת בשבת

והנה מסופר על הרה"ק רבי הירש לייב מאליק זצ"ל שפעם שאלו הרה"ק רבי ברוך ממעזיב זי"ע היכא רמיזא באורייתא הא דאמרו חז"ל 'הנכנס לבקר את החולה בשבת יאמר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא', והשיב שזה מרומז בפסוק (שמות יט יט) 'משה ידבר והאלוקים יענו בקול', דהנה בשעה שעמדו ישראל על הר סיני ושמעו את קול ה' בדברו פרוה נשמתם והיו בגדר חולי מסוכן, וצעק משה אל ה' יתברך מה אעשה, דצריך להמשיך להם רפואה, ועל זה השיב לו ה' יתברך, הואיל ושבת היום: 'מש"ה ידבר', ראשי תיבות 'שבת היא מלזעוק', ואנכי אענה

שיש בהם סכנה עדיין בטלה מלאכת שבת למאן דאמר הואיל, על כן אמר שחולה שיש בו סכנה לא שכיח כלל, לומר שאפילו מיעוטא לא שכיח, רק מיעוטא דמיעוטא, שבזה גם רבי מאיר אינו חושש.

ובזה אפשר לפרש מה דאיתא במסכת שבת (ב): 'הנכנס לבקר את החולה בשבת אומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא, ורבי מאיר אומר יכולה היא שתרחה', דלפי שיטת רבי מאיר מורה השבת דחולה שיש בו סכנה הוא רק מיעוטא דמיעוטא, דאם לא כן בטלה כל מלאכת שבת משום הואיל, על כן אמר 'יכולה היא שתרחה', כלומר שהשבת היא ממשיכה רפואה לחולה מכח זה הפסק.

הקב"ה פועל למנוע חולי מעמו ישראל למען קדושת השבת

ובזה יש לפרש הפסוק (שמואל א יב כב): 'כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול, כי הואיל ה' לעשות אתכם לו לעם, פירוש, כי לא יטוש ה' את עמו' להיותם ח"ו בחולי שיש בו סכנה, 'בעבור שמו הגדול', היינו שבת קודש שהוא שמא דקודשא בריך הוא, 'כי הואיל', משום ההיתר של 'הואיל', כי ה' יתברך צוה על ל"ט מלאכות שבת, ואם היה שכיח חולה שיש בו סכנה היו מותרים כל האיסורים הואיל וחזו לחולה שיש בו סכנה, ונמצא קדושת השבת בטלה, על כן פועל ה' 'לעשות אתכם לו לעם', דהיינו שמתקן אתכם על תיקונכם להיות בבריות שבת, השלימה, למען לא תתבטל קדושת השבת. ויומתק מאוד לפרש על פי זה את דברי הגמרא (כתובות ז) 'רבי נחוניא היה עושה

עם העינים אין מתחכמין!

מסופר על הרה"ק רבי בונם מאטוואצק זצ"ל, בן בנו של הרה"ק רבי יצחק מווארקא זצ"ל, שהיה דרכו להתנהג בפרישות ובגינות טהרה באופן מופלג, וכאשר הוצרך לעבור ברחוב העיר היה משמשו הולך לפניו ומשגיח שלא יעמדו נשים בדרכו. פעם אחת ראה יהודי פשוט את המחזה ובת שחוק ולגלוג עלו על פניו, וחשב לעצמו: 'אם הרבי אכן צדיק באמת מדוע הוא צריך להשמר ולהתרחק כל כך מן הנשים, הלא גם אם יראה צורת אשה אין הדבר אמור להשפיע עליו מאומה', הרגיש רבי בונם בדבר והפטיר אליו תוך כדי הילוכו: 'אל תהי חכם בעיניך (משלי ג ז) - מיט די אויגן מאכט מען נישט קיין חכמות!'.

פרקי אבות

ויש לפרש בזה את המשנה באבות (פ"ג מ"ט): 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו', דהיינו שיראתו מן העבירה קודמת אצלו לחכמתו, ואינו מחפש לעשות חכמות עם עיניו, אז חכמתו מתקיימת.

מאמר השבת

בזכות שמירת שבת זוכים הצדיקים לאריכות ימים

הטורי זהב בריש הלכות שבת הביא את הגמרא במסכת שבת (ק"ח) 'כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה, כדור אנוש מוחלין לו על כל עוונותיו, והקשה מנא נפשך, שאם מיירי בלא תשובה, שבת מאי מהני, ואם עשה תשובה, שבת למה לי, עיי"ש.

ונראה לתרץ על פי מה דאיתא במדרש (שמו"ר לה ז) שאם ישראל חוטאים, ממשיך הקב"ה את המשכן ומכפר בעדם, ובזמן שאין ביהמ"ק קיים אומר הקב"ה 'אני נוטל מהם צדיק אחד וממשיכו בעדם, ומכפר אני עליהם על כל עוונותיהם, וכתב בזרע בך (פרשת דברים) בביאור הדבר, דקימא לן (גטין פ"ה מ"א) הניקין שמין להם בעידית, וכיון שהחוטא הוא מזיק בכל העולמות הרי הוא צריך לשלם בעידית, לפיכך נוטל הקב"ה את בית המקדש שהיא העידית שבעידית שיש לישראל, וכשאין בית המקדש קיים נוטל צדיק במקומו, שהוא העידית בזמן הזה. ע"כ. והנה שבת קודש היא מתנה טובה מבית גנוז של הקב"ה, מתנה שהקב"ה בעצמו מעיד עליה שהיא טובה, נמצא ששבת קודש היא העידית. ולפי זה יש לומר שמי שהוא משמר את השבת הרי הוא כמי שכבר שילם בעידית, ואין צריך ליטול את הצדיק בעונו. ובהו אפשר ליישב קושיית הט"ז, שאף על פי שעשה החוטא תשובה מכל מקום הרי צריך לשלם את נוקו, ועל ידי שמירת שבת נחשב לו כאילו שילם במיטב הארץ.

ובהו יומתק לפרש את המדרש המובא בספרה"ק על הפסוק בפרשת שמות (שמות א י: 'הבה נתחכמה לו - שרצה לבטל מהם את השבת, דיש לומר שאותו רשע רצה למונע את ישועת ישראל, על כן התחכם לבטל מהם את השבת, שאז לא יהיה להם במה לשלם את נוקם ויטול מהם הקב"ה תחת זה את צדיק החור שהיה משה רבינו.

ובהו אפשר לפרש הזמר: 'כל מקדש שביעי כראוי לו, דהיינו שכל שמשמר ומקדש את השבת קודש שהוא המתנה טובה שקבלו ישראל, אז פועל בזה שיהיה 'איש על מחנהו ואיש על גולו, שלא יצטרכו למשכן את הצדיק בחובו, ועל ידי זה יסאר כל צדיק על מחנהו ועל גולו לאורך ימים ושנים טובות. ובהו יש לבאר נמי: 'יום שבתון אין לשכח וכו' יונה מצאה בו מנוח, שבזכות השבת קודש מוצא היונה שהוא הצדיק, מנוחה ושלוה שאינו צריך להתמשכן בשביל ישראל.

מאמר המאיר

בקו"ל, ראשי תיבות 'ורפואה קרובה לבוא'. ע"כ. נמצא דשם משה מרמז על הרפואה הבאה בזכות השבת. ובהו יש ליישב הלשון במשנה הנ"ל, דהכהן גדול ביום הכיפורים רצה לעורר את זכות היום ולהמשיך רפואה לחולי ישראל מכוחו, על כן הזכיר בלשונו את שמו של משה שמרמז על ענין זה בראשי התיבות 'שבת היא מלזעוק', וכן הוא גם כן ביום הכיפורים.

שתי ישועות בבת אחת

מעשה באחת מן העיירות שבגאליציה, סמוך ונראה לעיר 'קאמינקא', שהמקוה טהרה היחיד ששימש את כל בני העיר הזדקן ובלה מרוב שימוש, עד שכבר היה אי אפשר להשתמש בו עוד. התעורר צורך דחוף לבנות מקוה חדש ומהודר, אך רוב ככל בני העיר היו עניים מרודים וככל שהתאמצו ותרמו למעלה מכפי יכולתם לא הצליחו לאסוף אלא חלק קטן מן הסכום הנצרך.

בצר להם נסעו כמה מבני העיר לקאמינקא וסיפרו את צרתם בפני רבה של העיר, הלא הוא הרה"ק רבי שלום מקאמינקא ז"ע, הרה"ק נחמד לשמוע על עיר שאין בה מקוה טהרה, והיה דן עמהם בדרכים שאפשר לפעול על מנת לתקן דבר זה במהרה, בתוך הדברים ציין אחד מאנשי המשלחת שאמנם ישנו גביר בעיר שמסוגל לבנות בכספו את המקוה, אך הלה נודע בקמצנותו המופלגת ומעולם לא הצליחו להוציא ממנו פרוטה שחוקה לצדקה, קל וחומר למקוה שלם. לבסוף משלא מצאו שום עצה אמר להם הרה"ק שהוא ישתדל לבוא אצלם לעיר לכמה ימים, ואז ינסה לראות מה אפשר לעשות.

ואכן כעבור כמה ימים הופיע הצדיק בהדרתו בעיר, הוא קבע את משכנו בדירה שהוכנה לו מראש, וכל תושבי העיר נהרו להכנס ולהתברך מברכות קדשו, הרה"ק קיבל כל אחד בחדרו ביחידות והאזין בקשב למצוקותיהם ולבקשותיהם, גם הגביר היה בין הבאים וכאשר הגיע תורו נכנס להרה"ק ושפך לפניו את צרתו: ה' יתברך בריך אותי בעושר ובבנים, אך גם באשת מדנים מרה ממות, אשר יורדת לחי בכל עת ובכל שעה, באו מים עד נפש וכבר קצתי בחיי מחמתה! נענה הרה"ק ושאלו: 'וכי היית מעדיף שתמות?', 'אכן!' ענה הגביר, 'כבר עדיף יותר שתמות ואפטר ממנה מאשר שאצטרך לחיות עמה בכפיפה אחת', 'אם כן' אמר הרה"ק 'יש לי עצה טובה בשבילך, חז"ל אמרו שבעוון נדרים אשתו של אדם מתה, כאשר הבעל נודר דבר ואינו מקיימו, עתה לך איפוא שתקבל על עצמך בנדר לבנות את המקוה של העיר, וכאשר לא תקיים את הנדר תמות אשתך ושלום על ישראל'.

פני הגביר אורו משמחה, גם להבטיח ולא לשלם וגם להפטר מצרת אשתו, תיכף בצאתו מן החדר רץ מיד לעסקני הקהילה והודיע להם שהוא מקבל על עצמו את כל הוצאות המקוה מהחל ועד כלה, לאחר מכן הלך לביתו והמתין לתוצאות שיבואו... עברו כמה שבועות ושום דבר לא קרה, האשה בריאה כשור וגם נוגחת כמוהו... בשברון לב נסע לקאמינקא והתלונן בפני הרה"ק שהסגולה אינה עובדת, אמר לו הרה"ק: 'מסתמא כשהיא צועקת עליך ומקללת אותך אתה מחזיר לה כגמולה ומשיב לה באמרות שפר משלך... דבר זה גורם שהיא יוצאת ידי חובת הקללה בצער שאתה גורם לה ולפיכך אינה מתה, אם אתה רוצה שהסגולה תעבוד עליך להזהר שלא לצערה בשום אופן בכדי שלא תטעום טעם מיתה ואז תוכל לצפות לישועה בקרוב'.

הגביר חזר לביתו והחל לנהוג כעצת הרה"ק, בכל פעם שצעקה וגידפה אותו השיב לה במענה רך ובפנים יפות והרגיעה בדברים ערבים, כמוכן שכאשר ראתה האשה כן שינתה גם היא את טעמה והחלה לדבר אליו בכבוד ובהערכה, תוך כמה שבועות התהפך הבית מן הקצה אל הקצה והחל לשרות ביניהם שלום בית אמיתי כמוותו לא היה להם מאז נישואיהם, ואז חלתה האשה... הגביר נבהל מאוד, הוא רץ להרה"ק ובכה לפניו: 'בדיוק עכשיו כאשר כל כך טוב לי עמה אתאלמן ממנה!?', 'נו' אמר לו הרה"ק, 'אין ברירה, חז"ל הרי אומרים 'בעוון נדרים אשתו של אדם מתה', אם רצונך שתשאר לחיות צאטרך איפוא לשלם את נדרך!'. הגביר לא חשב פעמיים, הוא מיהר מיד לראשי הקהל ומנה לידיהם את כל הוצאות המקוה במלואם ולבני העיר היתה הרוחה.

כך הצליח הרה"ק מקאמינקא בחכמתו לפעול שני ישועות כאחת, גם להשכין שלום בין איש לאשתו וגם להביא מקוה לבני העיר...

ואפשר לרמז זה בגמרא בברכות (נ): 'על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא, רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו' (תהלים לב ו), ודרשו חז"ל 'לעת מצוא זו אשה', דהיינו שבחדא מחתא הביא הצדיק החסיד ישועה גם בענין המים וגם בענין האשה. ודו"ק.

זכות הוצאת הגליון נתנדב לע"נ הרה"ח ר' משה חיים ב"ר אשר זעליג ע"ה הונצח ע"י חתנו ידידינו הרה"ח ר' דוד שטיינבערג הי"ו

ברכת מזל טוב ידידנו הרבני הנכבד והמפואר הר"ר יצחק שווארץ הי"ו לרגל אירוסיו בנו למז"ט יה"ר שהזיווג יעלה יפה ויזכה לרוות רב נחת וקדושה מכל יו"ח